

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Живко Ангелов Лефтеров

Нов български университет, хабилитиран в професионално направление 2.2.

История и археология (История на България)

за

присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.2. История и археология от **Михаела Йорданова Василева** с тема на дисертационния труд **„Македония в киното на България, Сърбия и Югославия през първата половина на XX век“**

Представеният дисертационен труд на Михаела Йорданова Василева е в обем от 354 стр. и има следната структура: Увод, четири глави и заключение. Текстът е придружен от: Приложения, Документална основа на дисертационния труд и Историографски изследвания. Докторантката е представила и Автореферат с обем от 49 стр., който отговаря на съдържанието на труда.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Несъмнено проблемът, обект на изследване в дисертационния труд, е разработван от съвременните историографии на отделните балкански държави, но за първи път той е поставен в сравнителен план и с претенция за цялостно осветляване. Фокусът върху присъствието и създаването на представа по отношение на една тема чрез силата на образ, достигащ до масовия потребител, само по себе си е както предизвикателство, така и атестация за докторантката. Специално трябва да се отбележи, че интересът и работата с аудиовизуалните документи или документите на нетрадиционни носители, единствено разширява и обогатява историческото познание. Още повече, че в последните десетилетия тяхното значение нарасна неимоверно. За успешното реализиране на поставената цел *„да се покаже значението на визуалната памет за преодоляване и допълване на емпиричните дефицити на конвенционалната история“* безспорно е

необходимо да се прибегне до помощта на няколко научни области, което прави изследването интердисциплинарно. Всичко това и е може би неговото най-значимо достойнство, което наистина откроява представения докторат.

Михаела Василева внася и свой оригинален принос чрез един по-специфичен поглед, в опит да се предаде в съвкупност общата атмосфера и настроения сред тогавашното население, белязани от емоции и травматичен опит, доминиращите темата за Македония и до днес.

Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Още в увода на представената дисертация коректно са изложени най-значимите изследователски въпроси, произтичащи от разкриване значението на *„екранната летопис за очертаване границите на идентичността“*. Безспорно това е и водещата нишка в целия текст. Акцент е поставен върху филмовото наследство на братя Манаки и не достатъчния интерес към него от страна на българската наука. Представянето на тази проблематика несъмнено има сериозен приносен характер.

Важен елемент на целите и задачите, които дисертантката си поставя е проекцията и реминисценцията на кино филмите върху националното самосъзнание, културната идентичност и свързаните с тях пропагандни тези. Специално внимание е отделено и на неетичното използване на това изкуство за идентичностни манипулации и пропагандни кампании.

Така заявените цели и задачи са логично обосновани и значими от научна и научноприложна гледна точка.

Избраните хронологичните граници са добре аргументирани и отговарят на спецификата на темата, неразривно свързана и с цялостната организация на кинематографията и процеса по създаване на филми в България и Югославия.

Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд

Избраният проблемно-хронологичен подход и сравнителен метод, съпътствани с метода на критичния анализ, отговарят на характерните особености на темата. Поради тази причина методологията на изследване съответства на

поставените в увода цели и задачи и в крайна сметка води до тяхното успешно изпълнение.

Допълнително положително качество е разкриването на по-широкия контекст, в който се развиват изследваните процеси, което допринася за тяхното по-задълбочено разбиране.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

По темата на дисертационния труд са публикувани общо 4 (четири) статии, а други 2 (две) са под печат. Всички те са свързани тематично с текста на дисертацията. Това, което прави впечатление е, че те са в различни периодични издания, тематични сборници или представителни колективни издания. Броят им далеч надхвърля общоприетите стандарти за публикационна дейност на докторантите.

Тук е мястото да се спомене и участието на Михаела Василева с доклади на няколко научни форума, което допълнително говори за нейната активност и ангажираност по време на обучението в докторската програма на ЮЗУ.

Мнения, препоръки и бележки

Като най-силно впечатление, формирало трайна представа у мен за достойнството на труда на дисертантката и нейните умения, е наистина впечатляващият и разнообразен брой привлечени извори, източници и литература. Също така е виден и интересът по отношение на различни съдържателно дискуссионни термини и теоретични постановки, за което говорят множеството справочници и енциклопедии, цитирани в текста. В тази връзка похвален и е стремежът да се достигне до възможно най-подробен и цялостен обхват на темата на изследването, което обяснява и използването на източници на няколко различни езика, с които борави балканската историография.

Избраният стандарт за оформяне на научния апарат е коректно възпроизведен и точно отговаря на цитираните източници.

В действителност обемът на дисертация, при форматиране според общоприетите стандарти, е по-голям от представения.

Препоръките към текста могат да бъдат сведени до няколко по-основни

бележки:

– За придобиване на цялостна представа за присъствието на Македония във визуалното изкуство от първата половина на ХХ в. и неговата употреба в националните исторически разкази, пропаганди и съхранена колективна памет, би било добре да се отдели по-голямо внимание и на тези нейни части, които остават под гръцка власт – Егейска и Източна Македония. И доколкото те са застъпени в гръцката кинематография през този период;

– Съществуват известни повторения в отделните части на текста;

– Срещат се и правописни грешки, които са по-скоро технически, тъй като става въпрос за липса на отделни букви в думите, изпуснати съюзи, липса на препинателни знаци и др.

Заклучение

В заключение смятам, че дисертационният труд не само напълно покрива изискванията и стандартите, характерни за подобен изследователски текст, но и ги надхвърля. Дисертантката притежава самостоятелен начин на мислене, който е видим и аргументиран. А той е може би най-важното условие за всеки един изследовател по отношение на неговия приносен характер в науката. Всичко това ми дава основание да гласувам „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Михаела Василева. Препоръчвам и на останалите колеги, членове на уважаемото Научно жури да гласуват положително.

София, 19 февруари 2025 г.

Член на Научното жури:

(доц. д-р Живко Лефтеров)

OPINION

by

Assoc. Prof. Zhivko Angelov Lefterov, PhD

New Bulgarian University, habilitated in professional field 2.2. History and
Archaeology (History of Bulgaria)

on

awarding the educational and scientific degree of PhD in professional field 2.2. History and Archaeology to **Mihaela Yordanova Vasileva** with the dissertation “**Macedonia in the cinema of Bulgaria, Serbia, and Yugoslavia during the first half of the 20th century**”

The dissertation presented by Mihaela Yordanova Vasileva is 354 pages long and has the following structure: introduction, four chapters and conclusion. The text is accompanied by: appendixes, documentary basis for the dissertation, and historiographical research. The doctoral candidate also presented an abstract of 49 pages, corresponding to the content of the dissertation.

Significance of the problem studied from the point of view of science and applied science

The problem under investigation in the dissertation paper has undoubtedly been researched by contemporary historiographies of various Balkan countries but this is the first time it is presented in a comparative context, claiming to shed a light on the subject as a whole. The focus on the existence and the establishing of a picture on a certain topic through the power of an image that reaches the mass consumer is in itself a challenge and an attestation for the doctoral candidate. Notably, being interested in and working with audiovisual documents or documents on unconventional media only serves to enhance and enrich historical knowledge. Moreover, their importance in recent decades has increased beyond measure. In order to successfully reach the goal “*of showing the importance of visual memory to overcome and bridge the empirical deficits of conventional history*”, it is undoubtedly necessary to resort to several scientific areas

which makes the study interdisciplinary. All of this is perhaps also its greatest merit and it undeniably distinguishes the doctoral thesis presented.

Mihaela Vasileva also introduces her own original contribution through a more specific point of view, attempting to convey both the general atmosphere and the prevailing attitudes among the population at that time, marked by emotions and traumatic experience, which still dominate the topic regarding Macedonia to this day.

Justification of the purposes and tasks in the dissertation

The most significant research questions are established already in the introduction of the dissertation presented, stemming from the act of revealing the importance of “*screen-based annals for outlining the boundaries of identity*”. Without a doubt, this is also the leading thread throughout the text. The focus has been placed on the Manaki brothers’ film legacy and the lack of sufficient interest on the part of Bulgarian science. Presenting this set of problems undeniably has a serious contributory character.

An important element of the purposes and tasks the dissertation author undertakes is the projection and reminiscence on cinematographic works on national self-awareness, cultural identity and related propaganda propositions. Special attention is also given to the unethical use of this art for identity manipulations and propaganda campaigns.

Thus, the stated purposes and tasks are logically justified and significant from the point of view of science and applied science.

The chronological boundaries selected are well-grounded and correspond to the specificity of the topic, which is also inherently linked to the overall organisation of cinematography and the film-making process in Bulgaria and Yugoslavia.

Consistency between the methodology and research methods selected and the purpose and tasks set out in the dissertation

The problem-oriented and chronological approach and the comparative method selected, together with the method of critical analysis, correspond to the characteristic specificities of the topic. Due to this reason, the research methodology is consistent with the purposes and tasks set out in the introduction and ultimately leads to achieving them.

An additional positive quality is that this serves to reveal the larger context within which the processes under investigation develop, contributing to a more thorough understanding of them.

Evaluation of publications concerning the dissertation

A total of 4 (four) articles have been published on the topic of the dissertation paper, with another 2 (two) at the printing stage. All of them are connected thematically to the text of the dissertation. It is notable that they have been published in different periodicals, thematic collections or representative collective editions. Their number goes far beyond the standards established regarding doctoral candidates' publication activities.

It should also be noted that Mihaela Vasileva has participated with reports at several scientific fora, which further demonstrates her engagement and commitment during her studies in the PhD programme of the Southwestern University.

Opinions, recommendations and notes

What was most striking and formed my firm opinion regarding the merits of the dissertation author's work and her abilities was the genuinely impressive number of diverse sources and literature employed. There is also an obvious interest regarding various meaningful discussion terms and theoretic formulations, as evidenced by the multitude of reference books and encyclopaedias cited in the text. What is also laudable in this regard is the striving to achieve a scope of the research topic that is as detailed and comprehensive as possible, which also explains the use of sources in several different languages employed by Balkan historiography.

The standard selected to organise the scientific apparatus has been correctly reproduced and is a faithful representation of the sources quoted.

In fact, if formatted according to generally established standards, the size of the dissertation is much greater than what has been specified.

The recommendations to the text come down to several general notes:

– In order to establish a comprehensive picture of Macedonia's presence in the visual art during the first half of the 20th century and its use in national historical narratives, propaganda and collective memory preserved, more attention should be paid

to those parts that remained under Greek rule – Aegean and Eastern Macedonia, and the degree to which they are covered by Greek cinematography during that period;

- There is a certain amount of repetitions between the separate parts of the text;
- There are also typographical errors, mostly of a technical nature, namely omissions of letters in words, missing conjunctions, lack of punctuation marks, etc.

Conclusion

In conclusion, I believe that the dissertation not only fully complies with the requirements and standards that are characteristic of research texts of this nature but goes beyond them. The dissertation author displays an independent way of thinking which is evident and well-grounded. This is perhaps the most important prerequisite for any researcher in terms of making a contribution to science. All of this allows me to vote “FOR” awarding the educational and scientific degree of PhD to Mihaela Vasileva. I also recommend that the other colleagues, members of the honoured Scientific Jury, give their positive vote.

Sofia, 19 February 2025

Member of the Scientific Jury:

(Assoc. Prof. Zhivko Lefterov, PhD)